

Nr 152.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1919 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts under sjunde huvudtiteln av propositionen om tilläggsstat för år 1919 gjorda framställning rörande åtgärder för prisreglering å ved.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1919 (nr 2) har Kungl. Maj:t, under åberopande av punkt 28 av det vid sjunde huvudtiteln fogade statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till åtgärder för prisreglering å ved under bränsleåret 1918—1919, i enlighet med vad i berörda statsrådsprotokoll närmare utvecklats, å tilläggsstat för år 1919 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 25,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet (sid. 68—75).

I en den 13 juli 1917 utfärdad förordning (nr 476) angående reglering av bränsleförbrukningen föreskrevs, bland annat, att ved för den enskilda hushållsförbrukningens oundgängliga behov skulle av bränslekommissionen efter rekvisition av de myndigheter, som enligt särskilt meddelade bestämmelser inom kommunerna omhänderhade regleringen av livsmedels- eller bränsleförbrukningen, tillhandahållas dessa myndigheter till ett pris av 10 kronor per kubikmeter prima björkved och 8

kronor per kubikmeter prima barrved fritt banvagn å station, belägen så nära den ort, där veden skulle användas, som förhållandena medgäve.

Genom beslut den 7 september 1917 meddelade Kungl. Maj:t därefter särskilda föreskrifter angående fördelningen bland de enskilda hushållen av den ved, som tillhandahölles nämnda myndigheter, därvid bland annat fastställdes den kvantitet ved för hushållsförbrukning, envar skulle äga rätt att före den 1 juli 1918 till ovan angivna pris bekomma, varefter genom beslut den 14 december 1917 viss ändring härutinnan gjordes beträffande personer, bosatta i Norrbottens län.

Sedan bränslekommissionen därefter i skrivelse den 17 maj 1918 hemställt, att de sålunda meddelade bestämmelserna måtte få tillämpas jämväl för tiden den 1 juli 1918—den 30 juni 1919, förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 20 juni 1918, att den kvantitet för hushållsförbrukning avsedd ved, som envar skulle äga rätt att för tiden från och med den 1 juli 1918 till och med den 30 juni 1919 från bränslekommissionen bekomma till de i ovan nämnda förordning angivna pris, skulle högst utgöra: för personer, bosatta i Norrbottens län, fem kubikmeter; för personer, bosatta i Västerbottens län, tre kubikmeter; för personer, bosatta i Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs eller Kopparbergs län, två kubikmeter; samt för personer, bosatta i övriga orter av landet, en kubikmeter; dock att varje hushåll icke skulle äga bekomma större kvantitet ved, än som belöpte å fem personer, samt att bränslekommissionen skulle äga rätt att i dessa bestämmelser göra modifierationer i fråga om personer, som hade sina bostäder i hus med centralvärmeledning.

Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att bränslekommissionen skulle äga leverera ifrågavarande ved till vederbörande myndigheter fritt köparens station och därvid debitera en av kommissionen beräknad medelfraktkostnad, dock högst fyra kronor för kubikmeter.

Den billigare hushållsved, som sålunda tillförsäkrats konsumenterna, har av bränslekommissionen tillhandahållits mot s. k. vedkort, vilka, i jämförelse med priserna å annan hushållsved än s. k. kortved, medfört en rabatt, per kubikmeter motsvarande dels ett belopp av 5 kronor 50 öre och dels det belopp, varmed fraktkostnaden för respektive ort överstigit den beräknade medelfraktkostnaden av 4 kronor. Denna förmån har, enligt vad bränslekommissionen meddelat, medfört, att kommissionen för ifrågavarande ved erhållit ett pris, som, sedan de verkliga fraktkostnaderna dragits från detsamma, uppgått till endast omkring hälften av beräknat självkostnadspris å produktionsorten. Sammanlagda beloppet av den förlust, som härigenom åsamkats eller kommer att

åsamkas kommissionen, har för bränsleåret 1918—1919 av kommissionen uppskattats till 25,000,000 kronor.

Sedan departementschefen bland annat erinrat om, att sistlidet års urtima riksdag icke haft något att erinra mot, att den av bränslekommissionen bedrivna försäljningen av billigare hushållsved för innevarande bränsleår fullföljdes i den omfattning, som bestämts i förutberörda kungl. brev den 20 juni 1918, har departementschefen i fråga om anslagsberäkningen anfört följande:

»Beträffande anslagsberäkningen tillåter jag mig anmärka, att det belopp, per kubikmeter räknat, vilket bör såsom prisregleringskostnad ersättas, givetvis är skillnaden mellan å ena sidan priset å hushållsveden i allmänhet och å andra sidan priset å den s. k. kortveden. Då bränslekommissionen uppskattat förlusten å kortvedsförsäljningen till 25,000,000 kronor, har kommissionen också påtagligen utgått från denna beräkningsgrund samt därvid förutsatt, att förberörda marginal mellan priserna å hushållsveden i allmänhet och den s. k. kortveden i fortsättningen skulle förbliva densamma som förut, d. v. s. 5 kronor 50 öre per kubikmeter jämte skillnaden mellan den verkliga fraktkostnaden och den beräknade medelfraktkostnaden av 4 kronor per kubikmeter. Skulle emellertid vid den av riksdagen förutsatta affärsmässiga avvecklingen av bränslekommissionens verksamhet en sänkning av kommissionens allmänna vedpriser komma att vidtagas, bleve emellertid följden, att ovannämnda marginal komme att minska, vilket i sin tur skulle betyda en motsvarande minskning av prisregleringsförlusten å kortveden. Merberörda marginal anger med andra ord, per kubikmeter räknat, maximum av den förlust å kortveden, som kan tillskrivas prisregleringsåtgärderna, och sålunda även maximum av den ersättning, som för kortveden ur ett eventuellt prisregleringsanslag bör beredas bränslekommissionen. Den ytterligare förlust, som för kommissionen kan komma att uppstå å kortveden, är givetvis av samma art som det underskott, som kommissionens verksamhet i allmänhet kan komma att lämna, och bör sålunda under inga förhållanden täckas ur det anslag, som nu är ifrågasatt.

Ehuru ovan angivna belopp, 25,000,000 kronor, sålunda, så vitt nu kan bedömas, lärer vara att betrakta såsom en maximisiffra, torde, med hänsyn till de ovissa förhållandena, försiktigheten i allt fall bjuda att giva ett eventuellt anslag förslagsanslags natur. Anslaget torde böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, och vore meningen, att från det-

samma skulle tid efter annan, i den mån bränslekommissionen visade sig hava fått vidkännas enligt ovan angivna grunder till prisregleringskostnad hänförlig förlust å kortveden, till kommissionen utanordnas ersättning för nämnda förlust.»

Kungl. Maj:ts förslag att den förlust, som för bränslekommissionen uppstått som en direkt följd av föreskrifterna om att ved för billigare pris skulle tillhandahållas den enskilda hushållsbrukningen, täckes genom särskilt fristående anslag å riksstaten, har utskottet funnit sig böra biträda.

*Utskottets
yttrande.*

För bedömande av frågan, huruvida det av Kungl. Maj:t i sådant avseende äskade anslaget i verkligheten motsvaras av från bränslekommissionens sida vidtagna prisreglerande åtgärder, har utskottet från kommissionen införskaffat vissa utdrag av och uppgifter från dess räkenskaper. Av dessa framgår bland annat, att den sammanlagda förlust av denna art, bränslekommissionen åsamkats, skulle, därest den beviljade rabatten å samtliga hittills utlämnade vedkort toges i anspråk, kunna uppskattas till 18,200,000 kronor. Vid sådant förhållande har det synts utskottet kunna ifrågasättas, huruvida hela det av Kungl. Maj:t för ändamålet begärda beloppet kan anses erforderligt. Och detta så mycket hellre, som sistlidet års urtima riksdag, vid behandling av propositionen om riksdagens medgivande, att bränslekommissionens vedlager finge försäljas till nedsatta pris, uttalade den mening, att redan då en friare prissättning av kommissionens ved, med rätt till sänkning av priserna, vore av tidsomständigheterna påkallad, samt att kommissionens vedlager borde försäljas till pris, som med hänsyn till en afärsmissig avveckling kunde prövas lämpliga. Vid iakttagande härav torde ytterligare utdelning av vedkort, åtminstone i större utsträckning, icke hädanefter behöva ifrågakomma. I enlighet härmed har utskottet ansett sig kunna föreslå, att anslaget utgår såsom förslagsanslag, högst, och begränsas till 19,000,000 kronor.

Kommissionens vedlager den 31 mars innevarande år uppgick till 9,752,158 kbm., därav å lastageplatser 7,113,045 kbm. och i skogen 2,639,113 kbm.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till åtgärder för prisreglering å ved under bränsleåret 1918—1919, i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över finansärenden den 9

januari 1919 närmare utvecklats, å tilläggsstat för år 1919 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, 19,000,000 kronor.

Stockholm den 20 maj 1919.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 151.

Reservation:

av herrar *H. G. W. Wrangel, J. L. Widell, P. B. Nilsson* i Landeryd och *J. Erlansson*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

»att riksdagen må till åtgärder för prisreglering å ved under bränsleåret 1918—1919, i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över finansärenden den 9 januari 1919, närmare utvecklats å tilläggsstat för år 1919 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag, högst, 18,500,000 kronor.»
